

SUOMEN MERIHISTORIALLINEN YHDISTYS
SJÖHISTORISKA FÖRENINGEN I FINLAND RY

JÄSENTIEDOTE 3 – 2020

***”Mut mää väitän näin, et harva tuntee mitä on
laivan rakentamine”***

Esimakua kevätkokouksen luennosta

Kari Teräksen mukaan laivanrakentajien ammatillinen omakuva muistuttaa perinteisten käsityöammattien mestarien omakuvaa: heillä on sellaista osaamista, jota kellään muulla ei ole, ja heidän ammattilypeytensä on koko työyhteisön yhteinen, sillä laivanrakennus vaatii hyvin monien erilaista ammattitaitoa omaavien ryhmien yhteistyötä. Siksi kukaan ei voi väittää laivaa omaksi saavutukseksi.

Rauman telakoilla vuosina 1945-2014 toimineiden laivanrakentajien muistitiedon tutkimus tukee Teräksen näkemystä. He pitivät itseään ja toisiaan erittäin ammattitaitoisina, mutta eivät koskaan ilmaise ylpeyttään omakehulla. He puhuvat ”meistä”, eikä ”minusta”. Tyypillistä laivanrakentajille on myös tunteellinen suhtautuminen rakentamiinsa laivoihin. He pitivät erityisenä voimavaranaan voimakasta yhteishenkeä, joka syntyi niin työssä telakalla kuin harrastuksissa vapaa-aikanakin, ja jota rakensi ja ylläpiti myös omaleimainen ➔

telakkahuumori. Myönteisiä muistoja heillä on myös telakan melko vapaasta, pingottamattomasta ilmapiiristä ja työn vaihtelevuudesta.

Myös kielteisiä kokemuksiaan laivanrakentajat ovat melko avoimesti käsitelleet. Etenkin työturvallisuuteen liittyviä käytäntöjä ja asenteita he ovat arvioineet hyvinkin kriittisesti, usein myös itsekriittisesti omaa mennyttä toimintaa. Erityisesti 1970-luvun ilmapiiriä telakoilla he ovat myös kuvailleet kielteisellä tavalla politisoituneeksi ja riitaiseksi.

Raumalaiset laivanrakentajat ovat pienen maan pienen telakan edustajina usein kokeneet olleensa eräänlaisia altavastaajia. Siksi he katsovat, että heidän oli osattava toimia viisaammin kuin suuremmat toimijat, ja uskovat siinä myös yleisesti ottaen onnistuneensa. Erityistä juuri raumalaisille on myös voimakas tietoisuus ja ylpeys paikkakunnan telakateollisuuden juurista sotakorvausteollisuudessa, sekä paikkakunnan kahden telakan, Hollmingin ja Rauma-Repolan, välinen kilpailuasetelma sekä yhdistyminen 1990-luvulla.

Tohtori Mikko Aho, Rauman merimuseon amanuessi

Yhdistyksen ajankohtaisen uutiset

Kevätkokouksen uusi ajankohta

Suomen merihistoriallisen yhdistyksen kevätkokous järjestetään poikkeuksellisesti nyt syyskuussa 25.9 ja tapahtumapaikkana toimii Tieteiden talon sali 505 Helsingissä. Kokous alkaa kello 17:00 ja on avoin kaikille yhdistyksen jäsenille. Kokousta seuraa perinteiseen tapaan luento merihistoriallisesta aiheesta.

Illan luennoitsijana toimii Rauman merimuseon amanuenssi, tohtori Mikko Aho. Hän luennoi aiheesta: "Mut mää väitän näin, et harva tuntee mitä on laivan rakentamine" - raumalais-ten laivanrakentajien muistiteto ja ammatillinen omakuva.

Suosittellemme kasvomaskin käyttöä tilaisuuden aikana. Ilmaisia kertakäyttömaskeja on tarjolla läsnäolijoille.

Syyskokous

SMHY:n syyskokous järjestetään joulukuussa. Yhdistyksen syyskokous järjestetään maanantaina 7.12 klo 17:00. Tapah- tumapaikkana toimii jälleen Tieteiden talon sali 505 Helsingissä. Tarkemmat tiedot julkaistaan lähempänä ajankohtaa yhdistyksen kotisivuilla osoitteessa www.smhy.fi.

Merihistorian päivien esitelmä ehdotusten aikarajaa on jatkettu

Suomen merihistoriallinen yhdistys, Suomen meriarkeologi- nen seura ja Rauman merimuseo järjestävät yhdessä 11. Me- rihistorian päivät 19. –21.3.2021 Raumalla.

Teemana on biografia merihistoriassa, ihmisten ja esineiden elämäkerrat. Teeman määritelmä on laaja ja esitelmät voivat käsitellä esimerkiksi seuraavia merihistorian aiheita:

- yhden ihmisen, tunnetun tai tuntemattoman, elämäkerta
- ammatilliset biografiat tai ammattiryhmien kollektiivi- biografiat
- ryhmäbiografia
- mikrohistoria
- omaelämäkerralliset kirjoitukset, kirjeet, muistelmat jne.
- esinebiografiat, esim. hylkyntyneen, museoidun tai edelleen käytössä olevan aluksen elämänkaari, museoesi- neiden "elämänvaiheet"

Näkökulma aiheeseen voi olla historiallinen, meriarkeologinen, etnologinen tai muiden tieteiden alojen innoittama. Myös teeman ulkopuolelta voi tarjota esityksiä.

Merihistorian päivien esitelmät muodostavat rungon vuonna 2022 julkaistavalle vertaisarvioidulle tieteelliselle aikauskirjalle Nautica Fennicalle.

Tässä vaiheessa pyydämme yhden liuskan (noin 2500 merkkiä) pituisen esittelyn ehdotetun esitelmän otsikosta ja sisällystystä. Esitelmän pituus on 20 minuuttia + 10 minuuttia keskustelua.

Aikataulu: Esittely perillä 15.10.2020, ilmoitus hyväksymisestä marraskuun 2020 alkupuolella.

Ehdotukset käsittelee Merihistorian päivien järjestelytoimikunta. Lisätietoja toimikunnan puheenjohtaja, Rauman merimuseon amanuenssi Mikko Aho (aho@rmm.fi) tai 050 4077080.

Ehdotukset tulee lähettää Mikko Ahon sähköpostiosoitteeseen määräaikaan mennessä.

Kesäretki järjestettiin 22.8 Merikeskus Vellamon Kohtalona Ruotsinsalmi-näyttelyyn

Suomen merihistoriallisen yhdistyksen kesäretki suuntautui viivytysten jälkeen 22.8. Merikeskus Vellamoon Kotkaan tutustumaan Suomen merimuseon ja Kymenlaakson museon uuteen suurnäyttelyyn Kohtalona Ruotsinsalmi. Alkukesälle suunniteltu retki jouduttiin siirtämään globaalin Covid-19-pandemian takia, sillä valtion turvallisuustoimet pakottivat myös museot sulkemaan ovensa keväällä. Pandemian takia harva yhdistyksen jäsen lähti retkelle mukaan, ➔

joten näyttelyn suunnitteluun osallistuneen FT Aaro Saharin vetämä opastus oli helppo hoitaa kohtuullisin turvavälein.

Opastuksen aikana ryhmämme tutustui näyttelyn sisältöön rauhallisella aikataululla ja pääsi kokemaan muun muassa Savua Aalloilla-elämyksen, jossa digitaalinen animaatio ja huolellisesti toteutettu äänimaailma herättivät henkiin Ruotsinsalmen toisen meritaistelun väkivaltaiset ja hurjat tapahtumat. Ruotsinsalmen merilinnoituksen historiaa meille avasi upea interaktiivinen pienoismalli, jonka kautta ymmärryksemme linnoituksen koosta ja linnoitusrakenteiden sijainnista nykyisellä Kotkansaarella ja sen edustalla kasvoi huomattavasti.

Kustaa III:n sotaa 1788–1790 ja sen seurauksena rakennettua Ruotsinsalmen linnoituskaupunkia käsittelevä näyttely on vetänyt kesän aikana paljon kävijöitä, ja moni yhdistyksen jäsen on sen jo ehkä ehtinyt käydä katsomassakin. Tilaisuuksia Ruotsinsalmen historiaan tutustumiseen on varmasti jatkossakin, sillä suurnäyttely on suunniteltu pysyväksi osaksi merikeskuksen näyttelytarjontaa. Jos jätite kaipaamaan tutkijaopastusta, on Ruotsinsalmen historiaa kerätty verkkoon näyttelyn kotisivuille osoitteessa <https://kohtalonaruotsinsalmi.fi/info/fi/medialle/>.

Pandemiat ja karanteenit ovat merenkulkijoille ja merihistorian harrastajille valitettavan tuttuja aiheita. Tämän vuoden retkitoiminta jäi maailman mullistusten jalkoihin, mutta Suomen merihistoriallisen yhdistyksen toiminta jatkuu. Yhdistyksen hallitus toivoo nyt näkemyksiänne ja ideoitanne siitä, mitä yhteisiä toimintoja te, yhdistyksen jäsenet, kaipaatte ja miten ne voisi toteuttaa. Aiheesta voidaan keskustella tulevissa kokouksissa mutta palautetta voi myös lähettää suoraan yhdistyksen hallituksen jäsenille.

Uudet ja tulevat julkaisut

Muutoksen tyrskyt ja kotirannan mainingit: Kulttuurisia näkökulmia merentutkimukseen, SKS.

Toim. Jaana Kouri, Tuomas Räsänen ja Nina Tynkkynen

Meneillään oleva ympäristökriisi on synnyttänyt tarpeen tutkia niitä tapoja, joilla ihmiset ovat vuorovaikutuksessa meren kanssa. Etenkin kotoisella Itämerellä on hyvin moninainen ja syvällinen merkitys suomalaisille.

Tämä monitieteinen teos avaa kulttuurisia näkökulmia merentutkimukseen. Se käsittelee ihmisen ja meren suhdetta useiden eri ihmistieteiden ja eri toimijoiden näkökulmista 1800-luvulta nykypäivään. Teos tarkastelee sitä, miten sekä kulttuurissa että meriympäristöissä tapahtuvat muutokset ovat tuona ajanjaksona näkyneet ja näkyvät ihmisten merelle antamissa merkityksissä ja mereen liittyvissä kokemuksissa ja tulkinnoissa.

Kirja sopii erinomaisesti oppilaitosten opetusmateriaaliksi. Ympäristön tilasta ja ihmisen ja ympäristön suhteesta kiinnostuneille lukijoille se on teos, joka johdattaa pohtimaan omaa suhdettamme kotirannoilta aukeavaan Itämereen. Kirja ilmestyy lokakuussa.

Majakoiden ja luotsien Porkkala, Suomen Majakkaseura

Toim. Pekka Väisänen.

Porkkalan seutu on ollut tärkeä alue sekä merenkulun että merellisten viranomaisten kannalta sekä rauhan että sodan aikana. Suomen Majakkaseura on nyt julkaisut lajissaan ensimmäisen kirjan Kirkkonummen Porkkalan merellisestä historiasta. Kirja ulottuu 1200-luvulta nykypäivään. Painopiste

on majakoiden ja luotsauksen kultakaudella eli suunnilleen ajassa jolloin Rönnskärin majakka toimi eli 1800-luvun alusta 1920-luvulle.

Kirja on tiettävästi ensimmäinen Porkkalan rikkaaseen merihistoriaan keskittyvä teos. Kirjan on koonnut kymmenen Suomen Majakkaseuran aktiivin ryhmä, toimittajana Pekka Väisänen, ja siinä on käytetty runsaasti arkistojen alkuperäislähteitä, osin ennen julkaisemattomia. Lähtökohtana on ollut alueen kahden majakan historia, mutta mukana on runsaasti aineistoa myös luotsauksesta ja majakka- ja luotsiperheiden elämästä sekä paljon uutta tai Suomessa hyvin vähälle huomiolle jäänyttä tietoa monista Porkkalan seudulla käydyistä sodista ja meritaisteluista.

Kirjassa on erittäin runsas kuvitus (n. 260 kuvaa, karttaa ja piirrosta) ja 304 sivua. Kirja on julkaistu erikseen suomeksi ja ruotsiksi. Majakoiden ja luotsien Porkkala on Suomen Majakkaseuran kustantama. Sitä saa vain seuran tapahtumista ja tilaamalla postitse osoitteesta: julkaisut@majakkaseura.fi. Kirjan hinta on 30€.

Lisätietoja:

Pekka Väisänen, kirjan toimittaja, Suomen Majakkaseura p. 0445566707

Tulevia tapahtumia

Helsingin yliopiston Down by the Water luentosarja järjestetään nyt Zoomissa

Helsingin yliopiston englanninkielinen Down by the Water-luentosarja järjestetään nyt Zoomin kautta, jolloin jokainen voi turvallisesta kuunnella mielenkiintoisia merihistoriaan liittyviä luentoja vaikka kotisohvalta käsin.

Tulevia luentoja:

28.9 Sugar, Tobacco and Coffee: New Habits and Trends in 18th Century Northern Baltic Sea Area Based on Shipwreck Findings, Riikka Alvik (University of Helsinki)

12.10 Maritime Archaeology of Kublai Khan Fleets, Jun Kimura (Tokai University)

26.10 Digital Maritime Archaeology: The Experience At the Marelab, University of Cyprus, Massimiliano Secci (University of Cyprus)

9.11 Talking Jars Across the Seas: Rice Beer or Mercury Containers from East Asia to Southeast Asia, Sharon Wong (The Chinese University of Hong Kong)

23.11 Waterfronts, Fishponds, Ports: Underwater Archaeology Research in the Submerged Part of Roman Villae Maritimae, Michele Stefanile (Università degli Studi di Napoli "L'Orientale")

7.12 Non-Instrument Navigation and Inter-Island Voyaging in the Pacific, Rick Feinberg (Kent State University, Prof. Emeritus)

Lisätietoa luennoista ja osallistumisohjeet löydät osoitteesta: <https://blogs.helsinki.fi/downbythewater/program-fall-2020/>

Uudet museonäyttelyt ja uutisia museoista

Uutisia Forum Marinumista

Leipää, piimää ja suolakalaa- näyttely 29.9. Alkaen.

Syksy on sadonkorjuun aikaa. Lähellä tuotettu ruoka on monelle entistä tärkeämpää, ja nyt on aika palauttaa mieliin myös ruokatuotannon historiaa. Suomen Maatalousmuseo ➔

Sarka on tuottanut näyttelyn ”Leipää, piimää ja suolakalaa” joka esitetään Forum Marinumin Kruununmakasiinin aulassa 29.9. – 15.11.2020. Näyttelyyn kytkeytyy myös ravintola Göränin Voilla! –ruokatapahtuma lokakuun alussa sekä näyttelyssä järjestettävät ruokateemaiset tietoisiskut 14.-16.10. Seuraa lisätietoja Forum Marinumin verkkosivuilla ja somekanavilla!

3D-esineitä julkaistaan Sketchfab-palvelussa lokakuun lopussa.

Forum Marinum on kuluneen vuoden aikana opiskellut ja ottanut haltuun 3D-tallentamisen mahdollisuuksia museoalalla. Taustalla on Tafiikki-museoiden laaja yhteishanke, jossa on Forum Marinumin lisäksi mukana Postimuseo, Päivälehden museo, Rautatiemuseo, Mobilia ja Tekniikan museo. Kukin museo on kuvannut ja mallintanut muutamia esineitä, sekä tuottanut niistä tehdyistä 3D-malleista käyttösovelluksia. Opetus- ja näyttelykäytön lisäksi 3D-aineistoja voidaan käyttää mm. tutkimuksessa ja harrastustoiminnassa, mutta mahdollisuuksia on vaikka kuinka paljon. Hankkeen yksi tärkeimmistä opeista onkin itse mallintamisen lisäksi kartoittaa mihin kaikkeen 3D-tekniikkaa pystyy ja kannattaa museoissa käyttää.

VÄISTÄMÄTÖN- Oundviklig- teatteriesitykset syksyllä- ensi-ilta 5.11.2020.

Grus Grus Teatteri on tunnettu omaperäisistä esityksistään, joita sijoitetaan epätavallisiin kohteisiin, kuten Turun linnaan, Kasvitieteelliseen puutarhaan tai vaikkapa Finnkinon elokuvateatteriin. Tällä kertaa teatteri rakentaa näyttämönsä Forum Marinumin upeaan vanhaan Kruunumakasiinin vinttihalliin, jossa Väistämätön-teos saa ensi-iltansa torstaina 5.11.2020.

Lähde aikamatkalle perimmäisen kysymyksen äärelle: Onko historia jotain, mikä tapahtuu meille sillä aikaa, kun katsomme sivusta sen tapahtuvan, vai onko se jotain, mitä olemme itse mukana tekemässä?

Sadan vuoden aikamatka taittuu koko esityksen kestäväällä eri aikakausien esineiden ketjureaktiolla. Tämä on esineteatteria par excellence; elämys, jossa esineet opastavat ihmisiä historiansa saloihin. Väistämätön – Oundviklig on teos ihmisen historia-aistista. Siitä, jolla aistimme ajankulun ja elämän muutoksen.

Esitys on kaksikielinen: suomi ja ruotsi. Muut esitykset 6.–29.11.2020. Liput: www.tiketti.fi/vaistamaton-oundviklig-forum-marinum-kruununmakasiinin-lippuja/71028

Uutisia Merikeskus Vellamosta

Kohtaloni Ruotsinsalmi myös netissä

Suomen merimuseon ja Kymenlaakson museon yhteisnäyttely Kohtalona Ruotsinsalmi on Merikeskus Vellamon kaikkien aikojen menestyksekkäin näyttely, jossa on käynyt kesän 2020 aikana jo yli 35 000 kävijää. Ruotsinsalmen meritaisteluihin sekä Ruotsinsalmen merilinnoutuksen tarinaan pääsee tutustumaan myös Merikeskus Vellamon YouTube-kanavalla, josta löytyy niin luentoja meritaisteluista kuin lyhyempiä tietoiskuja ja asiantuntijahaastatteluita näyttelyssä olevista esineistä sekä Ruotsinsalmen alueen meriarkeologiasta.

Merimonsterit-näyttely jatkuu

Suosittu koko perheen Merimonsterit-näyttely jatkuu tammikuuhun 2022 asti, joten perheen pienimmätkin pääsevät edelleen viettämään hurjan hauskaa seikkailupäivää Vella- ➔

mossa! Kirjailija Laura Ruohen ja kuvittaja Erika Kallasmaan luoma Merimonsterit-näyttely vie sinut Carta marina -kartan (1539) vaarallisille vesille. Näyttelyssä lyövät kättä historialliset faktat ja myyttiset merihirviöt. Kohtaa Jättiläismerikäärme ja Verimerimakkara, tunnista meripiispa, kurkista Sukelluskellosta Alkumereen, vieraile Dr. Pontoppidianin Kummajaismuseossa ja tutki muinaisia merireittejä ja navigointilaitteita. Runot ja tarinat houkuttelivat entisajan merenkulkijoita tuntemattomiin maailmoihin – minne ne johdattavat sinut? Varo, ettet putoa maailman reunalta!

Uusi näyttely: Washed Ashore. Johanna Sandinin valokuvia 1.9-1.11.2020

Johanna Sandinin Washed Ashore on valokuvanäyttely, joka on syntynyt taiteilijan itse keräämänsä muoviroskan kautta.

”Kulkiessani viime vuosina pitkin Hangon rantoja kameran kanssa olen tullut yhä tietoisemmaksi muovista ja muusta rannalta löytyvästä roskasta. Yhä useammin olen joutunut keräämään värikkäitä muovikappaleita muuten niin kauniista maisemasta. Ajatus luoda jotain muovista syntyi ja vahvistui. Vuoden 2018 aikana keräsin roskia Hangon rannoilta, lajittelin, pesin muovin ja tein testikuvia. Fantastinen ja kauhea muovi näyttää hyvältä kuvissa, ainoastaan aika ja mielikuvitus asettavat rajat.

Tästä kaikesta seurasi valokuvanäyttely, Washed Ashore. Näyttelyn kaikki muovit on kerätty Hangon rannoilta.

Tarkoitus on lisätä tietoisuutta maailman merien, Itämeren ja omien rantojemme muoviongelmasta. Haluan inspiroida ihmisiä keräämään roskia, sekä omia että muiden, mutta ennen kaikkea olemaan roskaamatta.”

– Johanna Sandin

Museovirasto jakaa jälleen avustuksia vanhojen kulkuvälineiden restaurointiin

Kulkuvälineiden avustusten hakuaika vuodelle 2021 alkaa 1.10.2020 kello 09.00 ja päättyy 11.11.2020 kello 15:00. Uudet ohjeet avustusten hakemiselle julkaistaan ennen hakuajan alkua osoitteessa: <https://www.museovirasto.fi/fi/avustukset/kulkuvalineet>

Avustusten tavoitteena on varmistaa, että Suomessa säilyy edustava otos raide-, ilma-, maantie- ja vesiliikenteen kansallisesti arvokkaiksi luokiteltuja kulkuvälineitä käyttökuntoisena. Avustukset myönnetään kulkuvälineen tai sen osan konservointiin, restaurointiin tai rekonstruointiin. Lisätietoja avustusten hausta, käsittelystä ja päätöksistä lvavustus@museovirasto.fi tai puhelimitse virka-aikaan numerosta 0295 33 6273.

